

BESLUT
Datum
2010 -10- 13

Dnr
6424-10-31
Aktbil. 6

IFRÅGASATT BROTT MOT TYSTNADSPLIKT

Justitiekanslerns beslut

Justitiekanslern inleder inte förundersökning.

Ärendet

Åklagarmyndigheten, Riksenheten för polismål, har hit överlämnat en anmälan om brott mot tystnadsplikt med anledning av innehållet i en artikel på tidningen GT:s hemsida, www.gt.expressen.se. Artikel, som är publicerad den 30 september 2010, innehåller uppgifter om vad en brottsmisstänkt person har sagt i ett polisförhör.

Rättsliga utgångspunkter

Enligt 9 kap. 1 § tryckfrihetsförordningen (TF) ska Justitiekanslern vaka över att de gränser för tryckfriheten som anges i TF inte överskrids. Av 9 kap. 2 § första stycket TF följer att Justitiekanslern är ensam åklagare i mål om tryckfrihetsbrott. Av bestämmelsens tredje stycke framgår att Justitiekanslern – vid sidan av den rätt som Riksdagens ombudsmän (JO) har att vara åklagare i sådana mål – är ensam åklagare även i andra tryckfrihetsmål än mål om tryckfrihetsbrott, liksom i mål som annars avser brott mot någon bestämmelse i TF.

Av 7 kap. 1 § yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) framgår att bestämmelserna i 9 kap. 1 – 4 §§ TF även gäller för sådana medier som skyddas av YGL. Vilka brott som utgör tryckfrihetsbrott anges uttömmande i 7 kap. 4 och 5 §§ TF. Av 5 kap. 1 § YGL framgår att de gärningar som anges i 7 kap. 4 och 5 §§ TF ska anses som yttrandefrihetsbrott.

Av 1 kap. 1 § tredje stycket TF framgår att det står var och en fritt att lämna uppgifter och underrättelser i vilket ämne som helst till bl.a. författare och nyhetsbyråer för offentliggörande i tidningar och andra tryckta skrifter om inte något annat är föreskrivet i TF (meddelarfrihet). Motsvarande bestämmelse finns i 1 kap. 1 och 2 §§ YGL.

Meddelarfriheten gäller för alla medborgare och således även för de offentliganställda. En myndighet som sådan, och den som officiellt har att företräda myndigheten, omfattas dock inte av meddelarfriheten.

Meddelarfriheten innebär som regel frihet från ansvar för brott mot sekretessbestämmelser. Från meddelarfriheten gäller dock vissa undantag enligt 7 kap. 3 § första stycket 1-3 TF respektive 5 kap. 3 § första stycket 1-3 YGL. Av punkten 1 i nämnda paragrafer framgår att meddelarskyddet inte gäller för vissa särskilt angivna brott mot rikets säkerhet. I punkten 2 föreskrivs att om någon lämnar ett meddelande genom ett oriktigt utlämnande av en allmän handling som inte är tillgänglig för envar gäller, om gärningen är uppsåtlig, vad som är stadgat i lag om ansvar för ett sådant brott. I ett sådant fall är följaktligen bestämmelsen i 20 kap. 3 § brottsbalken (BrB) om brott mot tystnadsplikt tillämplig. Detsamma gäller enligt punkten 3 för den som uppsåtligen åsidosätter sin tystnadsplikt i de fall som anges i särskild lag, dvs. vid åsidosättande av vissa s.k. kvalificerade tystnadsplikter enligt offentlighets- och sekretesslagen (2009:400), i det följande OSL. I de nämnda situationerna får alltså meddelarfriheten vika för tystnadsplikten.

Justitiekanslerns bedömning

YGL är enligt den s.k. databasregeln tillämplig på hemsidan www.gt.expressen.se (se 1 kap. 9 § YGL). Anmälan ska därför prövas av Justitiekanslern i egenskap av åklagare på tryck- och yttrandefrihetens område.

Justitiekanslern konstaterar inledningsvis att innehållet i den anmälda artikeln inte innefattar något sådant yttrandefrihetsbrott som hemsidans ansvarige utgivare ansvarar för.

När det sedan gäller frågan om den eller de som har lämnat de uppgifter som artikeln baseras på skyddas av bestämmelserna om meddelarfrihet gör Justitiekanslern följande överväganden.

Något sådant brott som enligt 5 kap. 3 § första stycket 1 YGL bryter meddelarfriheten är inte aktuellt i detta fall. Fråga uppkommer då om det finns anledning anta att någon har gjort sig skyldig till ett sådant oriktigt *utlämnade av allmän handling* som avses i 5 kap. 3 § första stycket 2 YGL eller om en kvalificerad tystnadsplikt har åsidosatts.

Efter att ha tagit del av artikeln konstaterar Justitiekanslern att den innehåller relativt detaljerade uppgifter om vad som har sagts vid ett polisförhör, vilket i viss mån skulle kunna tala för att den journalist som har skrivit artikeln har tagit del av en kopia av förhørsprotokollet. Det nämns dock inte i artikeln att journalisten har tagit del av förhørsprotokollet. Vidare framgår av artikeln att den bygger på *uppgifter* som har lämnats till GT. Det bör även beaktas att förhørsprotokollet får antas ha varit betydligt mer omfattande än den relativt korta redogörelse som lämnas i artikeln. Dessa omständigheter talar för att journalisten har fått en redogörelse om innehållet i vissa utvalda delar av förhørsprotokollet från någon som har haft tillgång till detta. Om artikelförfattaren själv hade tagit del av förhørsprotokollet får man också utgå från att han inte hade uttryckt sig på det sätt som han gör i artikeln, t.ex. att "Under förhöret nämns Elins namn inte en enda gång [...] enligt uppgift till GT". Slutligen bör beaktas att det enligt den av polisen upprättade an-

mälan inte finns någon konkret uppgift som tyder på att en kopia av förhørsprotokollet har lämnats ut till GT. Anmälan bygger i stället enbart på artikeln som sådan.

Det bör tilläggas att, även om en handling hade lämnats ut till journalisten, det är tveksamt om det då hade rört sig om en sådan *allmän* handling som avses i 5 kap. 3 § första stycket 2 YGL. Av bestämmelsen i 2 kap. 7 § TF följer nämligen att handlingar som framställs av polisen i en förundersökning och som alltjämt finns kvar där inte ska anses utgöra allmänna handlingar förrän förundersökningen avslutas eller, om handlingarna ingår i förundersökningsprotokollet, detta har färdigställts (se Lenberg m.fl., Offentlighets- och sekretesslagen, s. 18:1:1 f.). I enlighet med Regeringsrättens avgörande i RÅ 1987 not. 273 är emellertid utredningsmaterial i en pågående förundersökning, t.ex. förhørsprotokoll, som en åklagare i egenskap av förundersökningsledare har erhållit från polisen att betrakta som inkomna till Åklagarmyndigheten och utgör därmed allmänna handlingar.

Sammantaget finns det enligt Justitiekanslerns mening inte anledning anta att någon har gjort sig skyldig till ett sådant oriktigt utlämnade av en *allmän* handling som avses i 5 kap. 3 § första stycket 2 YGL.

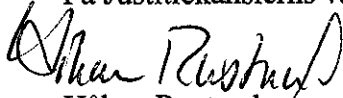
När det slutligen gäller frågan om de uppgifter som har lämnats till journalisten omfattas av s.k. kvalificerad sekretess enligt 5 kap. 3 § första stycket 3 YGL gör Justitiekanslern följande bedömning.

Enligt 18 kap. 1 § OSL gäller sekretess för uppgift som hänför sig till förundersökning i brottmål, om det kan antas att syftet med beslutade eller förutsedda åtgärder motverkas eller den framtida verksamheten skadas om uppgiften röjs. Tystnadsplikten enligt denna bestämmelse är dock inte av det slaget att den har försteg framför meddelarfriheten (jfr 18 kap. 19 § offentlighets- och sekretesslagen). Det saknas därför stöd enligt 5 kap. 3 § första stycket 3 YGL för att ingripa mot den eller de som har lämnat de uppgifter som har legat till grund för artikeln.

På grund av det anförda ska förundersökning inte inledas.

Det bör avslutningsvis klargöras att detta beslut kan omprövas, om det senare skulle framkomma konkreta omständigheter som talar för att någon med anknytning till polisen oriktigt har lämnat ut en kopia av förhørsprotokollet efter det att detta expedierats till Åklagarmyndigheten eller på något annat sätt blivit en allmän handling.

På Justitiekanslerns vägnar

Håkan Rustand

Thomas Hedstrand

Exp. till:

Åklagarmyndigheten (dnr AM-155383-10)
Riksenheten för polismål
Box 226
401 23 GÖTEBORG